

Oana Valeria Chelaru

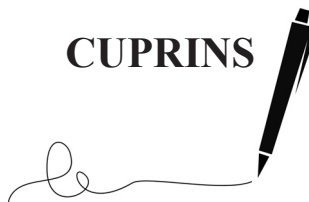
BACALAUREAT

Personaje literare

- ✓ Fișe și modele de caracterizări
- ✓ Teorie, scheme și eseuri

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
I. Personajul literar. Definiții, clasificări	9
I.1. Definiții	11
I.2. Clasificări	11
I.2.1. Cum recunoști tipul de personaj	16
I.2.2. La ce întrebări să te gândești când analizezi un personaj	16
I.2.3. Formulări utile pentru analiză	17
I.2.4. Harta mentală pentru personajul principal	17
I.2.5. Harta mentală pentru relația dintre personaje	18
II. Basmul cult – Ion Creangă, „Povestea lui Harap-Alb” (1877)	19
II.1. Caracterizarea personajului Harap-Alb	21
II.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Harap-Alb	22
II.1.2. Schema sintetică pentru personajul Harap-Alb	23
II.1.3. Particularități de construcție a unui personaj – Harap-Alb (repere)	25
II.2. Schema mentală pentru personajul Harap-Alb	27
II.2.1. Particularități de construcție a unui personaj – Harap-Alb (eseu)	28
II.3. Caracterizarea personajului Spân	32
II.3.1. Fișa de caracterizare a personajului Spân	33
II.4. Relația dintre personaje: Harap-Alb și Spân	35
II.4.1. Schemă sintetică – relația dintre personaje: Harap-Alb și Spân	35
II.4.2. Relația dintre personaje: Harap-Alb și Spân (repere)	37
II.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Harap-Alb și Spân	39
II.5.1. Relația dintre personaje: Harap-Alb și Spân (eseu)	40
III. Nuvela istorică – Costache Negruzzi, „Alexandru Lăpușneanu” (1840)	45
III.1. Caracterizarea personajului Alexandru Lăpușneanu	47
III.1.1. Fișa de caracterizare a personajului – Alexandru Lăpușneanu	48
III.1.2. Schema sintetică pentru personajul Alexandru Lăpușneanu	49
III.1.3. Particularități de construcție a unui personaj – Alexandru Lăpușneanu (repere)	51
III.2. Schema mentală pentru personajul Alexandru Lăpușneanu	53
III.2.1. Particularități de construcție a unui personaj – Alexandru Lăpușneanu (eseu)	54
III.3. Caracterizarea personajului Doamna Ruxanda	57
III.3.1. Fișa de caracterizare a personajului Doamna Ruxanda	58
III.4. Relația dintre personaje: Alexandru Lăpușneanu și Doamna Ruxanda	60

III.4.1. Schema sintetică – relația dintre personaje: Alexandru Lăpușneanu și Doamna Ruxanda	60
III.4.2. Relația dintre personaje Alexandru Lăpușneanu și Doamna Ruxanda (repere)	61
III.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje:	
Alexandru Lăpușneanu și Doamna Ruxanda	63
III.5.1. Relația dintre personaje: Alexandru Lăpușneanu și Doamna Ruxanda (eseu)	64
IV. Nuvela realistă, psihologică – Ioan Slavici, „Moara cu noroc” (1881)	67
IV.1. Caracterizarea personajului Ghiță	69
IV.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Ghiță	70
IV.1.2. Schema sintetică pentru personajul Ghiță	73
IV.1.3. Particularități de construcție a unui personaj – Ghiță (repere)	75
IV.2. Schema mentală pentru personajul Ghiță	77
IV.2.1. Particularități de construcție a unui personaj – Ghiță (eseu)	78
IV.3. Caracterizarea personajului Lică Sămădăul	82
IV.3.1. Fișa de caracterizare a personajului Lică Sămădăul	83
IV.4. Relația dintre personaje: Ghiță și Lică Sămădăul	85
IV.4.1. Schema sintetică – relația dintre personaje: Ghiță și Lică Sămădăul	85
IV.4.2. Relația dintre personaje: Ghiță și Lică Sămădăul (repere)	87
IV.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ghiță și Lică Sămădăul	89
IV.5.1. Relația dintre personaje: Ghiță și Lică Sămădăul (eseu)	90
V. Romanul realist, obiectiv, interbelic – Liviu Rebreanu, „Ion” (1920)	95
V.1. Caracterizarea personajului Ion	97
V.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Ion	98
V.1.2. Schema sintetică pentru personajul Ion	103
V.1.3. Particularități de construcție a unui personaj – Ion (repere)	105
V.2. Schema mentală pentru personajul Ion	107
V.2.1. Particularități de construcție a unui personaj – Ion (eseu)	108
V.3. Caracterizarea personajului Ana	112
V.3.1. Fișa de caracterizare a personajului Ana	113
V.4. Relația dintre personaje: Ion și Ana	117
V.4.1. Schema sintetică – relația dintre personaje: Ion și Ana	117
V.4.2. Relația dintre personaje: Ion și Ana (repere)	119
V.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ion și Ana	121
V.5.1. Relația dintre personaje: Ion și Ana (eseu)	122
VI. Romanul subiectiv, de analiză psihologică, interbelic, modern – Camil Petrescu, „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” (1930)	125
VI.1. Caracterizarea personajului Ștefan Gheorghidiu	127
VI.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Ștefan Gheorghidiu	128
VI.1.2. Schema sintetică pentru personajul Ștefan Gheorghidiu	133
VI.1.3. Particularități de construcție a unui personaj – Ștefan Gheorghidiu (repere)	135

VI.2. Schema mentală pentru personajul Ștefan Gheorghidiu	137
VI.2.1. Particularități de construcție a unui personaj – Ștefan Gheorghidiu (eseu)	138
VI.3. Caracterizarea personajului Ela	141
VI.3.1. Fișa de caracterizare a personajului Ela Gheorghidiu	142
VI.4. Relația dintre personaje: Ștefan Gheorghidiu și Ela Gheorghidiu	146
VI.4.1. Schema sintetică – relația dintre personaje: Ștefan și Ela Gheorghidiu	146
VI.4.2. Relația dintre personaje: Ștefan și Ela Gheorghidiu (repere)	148
VI.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ștefan Gheorghidiu și Ela Gheorghidiu	151
VI.5.1. Relația dintre personaje: Ștefan și Ela Gheorghidiu (eseu)	152
VII. Romanul realist, balzacian, interbelic – George Călinescu, „Enigma Otiliei” (1938)	155
VII.1. Caracterizarea personajului Otilia Mărculescu	157
VII.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Otilia Mărculescu	158
VII.1.2. Schema sintetică a personajului Otilia Mărculescu	166
VII.1.3. Particularități de construcție a personajului Otilia Mărculescu (repere)	168
VII.2. Schema mentală pentru personajul Otilia Mărculescu	170
VII.2.1. Particularități de construcție a personajului Otilia Mărculescu (eseu)	171
VII.3. Caracterizarea personajului Felix Sima	174
VII.3.1. Fișa de caracterizare a personajului Felix Sima	175
VII.4. Relația dintre personaje: Otilia Mărculescu și Felix Sima	181
VII.4.1. Schema sintetică – relația dintre personaje: Otilia Mărculescu și Felix Sima	181
VII.4.2. Relația dintre personaje: Otilia Mărculescu și Felix Sima (repere)	182
VII.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Otilia Mărculescu și Felix Sima	184
VII.5.1. Relația dintre personaje: Otilia Mărculescu și Felix Sima (eseu)	185
VIII. Romanul tradițional, interbelic – Mihail Sadoveanu, „Baltagul” (1930)	189
VIII.1. Caracterizarea personajului Vitoria Lipan	191
VIII.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Vitoria Lipan	192
VIII.1.2. Schema sintetică pentru personajul Vitoria Lipan	196
VIII.1.3. Particularități de construcție a unui personaj – Vitoria Lipan (repere)	199
VIII.2. Schema mentală pentru personajul Vitoria Lipan	201
VIII.2.1. Particularități de construcție a unui personaj – Vitoria Lipan (eseu)	202
VIII.3. Caracterizarea personajului Gheorghită	205
VIII.3.1. Fișa de caracterizare pentru personajul Gheorghită Lipan	206
VIII.4. Relația dintre personaje: Vitoria Lipan și Gheorghită	208
VIII.4.1. Schema sintetică – relația dintre personaje: Vitoria și Gheorghită Lipan	208
VIII.4.2. Relația dintre personaje: Vitoria și Gheorghită Lipan (repere)	211
VIII.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Vitoria Lipan și Gheorghită	213
VIII.5.1. Relația dintre personaje: Vitoria și Gheorghită Lipan (eseu)	214
IX. Comedia – I.L.Caragiale, „O scrisoare pierdută” (1884)	217
IX.1. Caracterizarea personajului Ștefan Tipătescu	219
IX.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Ștefan Tipătescu	220

IX.1.2. Schema sintetică pentru personajul Ștefan Tipătescu	223
IX.1.3. Particularități de construcție a unui personaj – Ștefan Tipătescu (repere)	225
IX.2. Schema mentală pentru personajul Ștefan Tipătescu	227
IX.2.1. Particularități de construcție a unui personaj – Ștefan Tipătescu (eseu)	228
IX.3. Caracterizarea personajului Nae Cațavencu	231
IX.3.1. Fișa de caracterizare a personajului Nae Cațavencu	232
IX.4. Relația dintre personaje: Ștefan Tipătescu și Nae Cațavencu	236
IX.4.1. Schema sintetică – relația dintre personaje: Ștefan Tipătescu și Nae Cațavencu	236
IX.4.2. Relația dintre personaje – Ștefan Tipătescu și Nae Cațavencu (repere)	237
IX.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ștefan Tipătescu și Nae Cațavencu	239
IX.5.1. Relația dintre personaje – Ștefan Tipătescu și Nae Cațavencu (eseu)	240
X. Romanul postbelic – Marin Preda, „Moromeții” (1955, 1967)	243
X.1. Caracterizarea personajului Ilie Moromete	245
X.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Ilie Moromete	246
X.1.2. Schema sintetică pentru personajul Ilie Moromete	251
X.1.3. Particularități de construcție a personajului Ilie Moromete (repere)	253
X.2. Schema mentală pentru personajul Ilie Moromete	255
X.2.1. Particularități de construcție a personajului Ilie Moromete (eseu)	256
X.3. Caracterizarea personajului Catrina	259
X.3.1. Fișa de caracterizare a personajului Catrina Moromete	260
X.4. Relația dintre personaje: Ilie Moromete și Catrina	265
X.4.1. Schema sintetică – relația dintre personaje: Ilie și Catrina Moromete	265
X.4.2. Relația dintre personaje: Ilie și Catrina Moromete (repere)	267
X.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ilie Moromete și Catrina	270
X.5.1. Relația dintre personaje: Ilie și Catrina Moromete (eseu)	271
XI. Teatrul postbelic – Marin Sorescu, „Iona” (1968)	275
XI.1. Caracterizarea personajului Iona	277
XI.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Iona	278
XI.1.2. Schema sintetică pentru personajul Iona	283
XI.1.3. Particularități de construcție a personajului Iona (repere)	285
XI.2. Schema mentală pentru personajul Ion	287
XI.2.1. Particularități de construcție a personajului Iona (eseu)	288
XII. Roman publicat după 1980 – Ioan Groșan, „O sută de ani de zile la porțile Orientului”	293
XII.1. Caracterizarea personajului Sima-Vodă cel Bătrân	295
XII.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Sima-Vodă cel Bătrân	296
XII.1.2. Schema sintetică pentru personajul Sima-Vodă cel Bătrân	299
XII.1.3. Particularități de construcție a personajului Sima-Vodă cel Bătrân (repere)	301
XII.2. Schema mentală pentru personajul Sima-Vodă cel Bătrân	303
XII.2.1. Particularități de construcție a personajului Sima-Vodă cel Bătrân (eseu)	304

CUVÂNT ÎNAINTE

Lucrarea de față se adresează nu doar elevilor care se pregătesc pentru examenul de Bacalaureat la Limba și literatura română, ci tuturor elevilor de liceu care își doresc să înțeleagă materia într-un mod clar, logic și ușor de reținut, mai ales că elevii se tem, în general, de redactarea și memorarea eseurilor. Astfel, acest material își propune să ofere un conținut bine structurat, amplu, alături de metode concrete de organizare și învățare, din dorința de a demonstra că textul literar are, în sine, o logică a lui, care poate fi asimilată și aplicată, la fel ca o teoremă matematică.

Mai mult, lucrarea aduce informații complexe despre personajele literare din operele aflate în programa examenului de Bacalaureat, pornind de la definiții și clasificări ale noțiunii de personaj, până la citate din operele literare semnificative pentru caracterizarea personajelor, la fișe de caracterizare, scheme sintetice și scheme mentale de tip grafic.

Citatele din operele literare oferă contactul direct cu textul și facilitează, astfel, înțelegerea evoluției unui personaj, precum și relațiile semnificative care marchează destinul protagoniștilor. De asemenea, fragmentele citate oferă sugestii inedite de interpretare și se constituie într-un instrument util pentru abordarea textului literar, mai ales în epoca prezentă, când apropierea elevilor de operă în sine rămâne, de multe ori, un ideal al profesorilor.

Schemele sintetice, alături de fișele de caracterizare, structurează materia într-un mod concis și favorizează reținerea informațiilor esențiale, fiind un ajutor de neprețuit pentru sistematizarea și reținerea materiei. Ideile concise, bazate pe noțiunile esențiale despre personajele literare, facilitează fixarea cunoștințelor și oferă o modalitate simplă de învățare.

Schemele mentale reprezintă un instrument esențial de învățare, deoarece transformă informația teoretică într-o formă vizuală, intuitivă și ușor de parcurs și o organizează într-un mod care reflectă logica internă a textului literar. Ele permit elevului să observe rapid relațiile dintre idei, să identifice elementele esențiale și să construiască mai ușor conexiuni între concepte. În acest fel, procesul de învățare devine activ și conștient, bazat pe înțelegere, nu pe reproducere mecanică. Utilitatea acestor scheme devine și mai evidentă în etapa de recapitulare, când timpul este limitat, iar nevoia de sinteză este crucială. O schemă mentală bine realizată poate înlocui cu succes pagini întregi de teorie, oferind o imagine de ansamblu clară și facilitând accesul rapid la informațiile-cheie. În plus, ele contribuie la dezvoltarea unei gândiri structurate, ajutând elevul să-și organizeze ideile și să redacteze răspunsuri coerente și bine argumentate.

Prin îmbinarea conținutului teoretic cu aceste instrumente vizuale, lucrarea devine mai mult decât o simplă colecție de eseuri: se transformă într-un ghid practic de învățare. Scopul ei este de a sprijini elevii nu doar în pregătirea pentru examenul de Bacalaureat, ci și în formarea unei modalități eficiente și durabile de a învăța și de a înțelege literatura.

Autorul

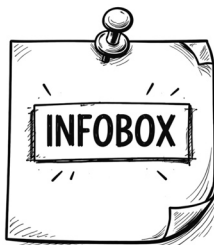
VI. Romanul subiectiv, de analiză psihologică, interbelic, modern

Camil Petrescu

„Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”
(1930)

VI.1. Caracterizarea personajului Ștefan Gheorghidiu

1. Cum să recunoști tipul de personaj:

Tip	Principal – prezent în toate acțiunile: Ștefan Gheorghidiu realizează toate acțiunile textului și concentrează întreaga atenție.
Modern	Ștefan Gheorghidiu are trăsături puternice, complexe și contradictorii, este o natură dilematică, mereu în conflict cu lumea exterioară și cu alte personaje, dar și cu el însuși.
Rotund	Ștefan Gheorghidiu este înfățișat în evoluție, pe parcursul maturizării sale, pornind de la statutul inițial de tânăr îndrăgostit, fericit și împlinit în iubire până la cel de bărbat blazat și obosit de propria viață și de stările de incertitudine care i-au măcinat sufletul.
Real	Ștefan Gheorghidiu are referință reală, întrucât jurnalul de front al scriitorului Camil Petrescu este „împrumutat” cu amănunte, cu tot, protagonistului.
Pozitiv	Ilustrează dorința de absolut, în ipostaza unui tânăr pasionat de filozofie și care încearcă să aplice tuturor principiile lui de viață. Depășește simpla încadrare pozitiv-negativ, întrucât este un personaj complex și contradictoriu.

2. La ce întrebări să te gândești când analizezi un personaj:

- Este principal sau secundar? Pozitiv sau negativ?
- În ce curent se poate încadra?
- Care este rolul în operă?
- La ce persoană se realizează narațiunea?
- Ce spun celelalte personaje despre el? Dar naratorul?
- Ce trăsătură dominantă are?
- Ce evenimente subliniază trăsătura dominantă?
- Cum se comportă în momente-cheie?
- Se schimbă pe parcursul operei? Evoluează sau e static?
- Ce idei transmite prin comportamentul său?

VI.1.1. Fișa de caracterizare a personajului Ștefan Gheorghidiu

Nume personaj	Ștefan Gheorghidiu
Statut social	Student la Filozofie, sublocotenent în Primul Război Mondial
Statut moral	Orgolios, inflexibil, tipologia intelectualului ca structură de caracter, specifică operelor lui Camil Petrescu
Statut psihologic	Fire dilematică, reflexivă, hipersensibilă, extrem de lucidă
Tip de personaj	Rotund, complex, contradictoriu, surprins în evoluție
Trăsături fizice	Înalt, subțire, bine-făcut, elegant
Trăsături morale	Inteligent, orgolios, lucid, natură reflexivă, intelectual fin, dar lipsit de simț practic, trăiește în lumea ideilor și caută absolutul în iubire

Modalități de caracterizare:

Directă:

– **Narator = Autocaracterizare**

NOTA BENE!

Având în vedere că „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” este un roman subiectiv, redactat la persoana I singular, naratorul este protagonistul textului, iar caracterizarea directă realizată de narator devine, în acest caz, sinonimă cu autocaracterizarea.

– „Pentru mine însă această concentrare era o lungă deznădejde. De multe ori seara, la popotă, era destul un singur cuvânt ca să trezească răscoliri și să întărească dureri amorțite. E îngrozitoare uneori această putere a unei singure propozițiuni, în timpul unei convorbiri normale, ca să pornească dintr-o dată măcinarea sufletească, așa cum din zecile de combinații cu șapte litere ale unui lacăt secret, una singură deschide spre interior. În asemenea împrejurări, nopțile mi le petreceam în lungi insomnii, uscate și mistuitoare.”

– „Aș fi vrut totuși să spun și eu două vorbe. Simplismul convins al acestei discuții mă făcea să surâd nervos, căci se suprapunea celor înveninate din mine, ca în revistele ilustrate prost, unde roșul cade alături de conturul negru. Dar fiindcă vorbeam încet, nu eram auzit, și cum începeam frază, câte o voce mai puternică mi-o lua cu hotărâre și pasiune înainte.”

– „Totdeauna, insuccesul mă face în stare să comit, după el, o serie interminabilă de greșeli, ca un jucător la ruletă, care, încercând să se refacă, mizează mereu în contratimp: de două-trei ori pe rând roșu și trece apoi pe negru, tocmai când acesta nu mai iese, revine, și așa la nesfârșit, cu îndârjire. Sunt în stare să fac față, cu un sânge rece neobișnuit, chiar întâmplărilor extraordinare, pot transforma însă mici incidente în adevărate catastrofe, din cauza unui singur moment contradictoriu.”

– „Eram acum destul de lucid ca să-mi dau seama că sunt aproape în pragul unei nenorociri, căci în asemenea împrejurări consiliile de război sunt, ca și regulamentele, necruțătoare și dau pedepse absolut disproporționate: douăzeci de ani de muncă silnică pentru o palmă dată superiorului, de pildă, dar în același timp mă simțeam evadat din mine însumi, căzut ca pe un povârniș prăpăstios.”

– „Dacă aș fi spus asta ca opinie obiectivă, oamenii ar fi acceptat-o, poate, dar era în tonul meu, în

VI.1.2. Schema sintetică pentru personajul Ștefan Gheorghidiu

1. Contextul apariției:

- Roman publicat în 1930.
- Reprezintă modernismul lui Camil Petrescu.
- Roman psihologic, subiectiv, cu narațiune la persoana I.
- Cele două experiențe – iubirea și războiul – modelează destinul și caracterul protagonistului.

2. Statutul personajului:

Statut social:

- Student la Filozofie, apoi sublocotenent pe frontul Primul Război Mondial
- Provenit dintr-o familie modestă, dar morală; tatăl s-a căsătorit din dragoste.
- Sărac, dar mândru, refuză lumea afacerilor și materialismul.

Statut moral:

- Orgolios, inflexibil, intransigent, nu acceptă compromisuri.
- Caută absolutul în iubire și rămâne fidel propriilor principii.

Statut psihologic:

- Intelectual fin, de o sensibilitate și luciditate excepționale.
- Fire dilematică, hipersensibilă, reflexivă.
- Trăiește prin idei, nu prin realitatea concretă → inadapdat de tip superior.

3. Trăsături evidențiate prin episoade:

Trăsătură dominantă: ORGOLIUL/NEVOIA DE ABSOLUT

Episodul 1 – Nașterea iubirii pentru Ela:

- Iubirea pornește din orgoliu și din dorința de a fi adorat:
„Cred că acest orgoliu a constituit baza viitoarei mele iubiri.”
- Analiză și introspecție permanentă → incertitudine, gelozie latentă.
- Nevoia de certitudine provoacă suferință intensă:
„Iubești [...] pentru că știi că asta o face fericită.”

Episodul 2 – Scena mesei din casa unchiului Tache:

- Răspunde caustic criticilor privind căsătoria din dragoste → inflexibilitate și mândrie.
- Gestul Elei (implicarea în discuțiile despre avere) îl dezgustă:
„Aș fi vrut-o mereu feminină, deasupra discuțiilor acestea vulgare...”
- Gestul de a ceda moștenirea arată refuzul lumii materiale și începutul distanțării de Ela.

Episodul 3 – Criza de la Odobești:

- Gelozia și nesiguranța ating nivelul maxim.
- Orice gest al Elei capătă dimensiuni catastrofale în conștiința lui:
„Era o suferință de neînchipuit.”
- Conflictul interior devine insuportabil → despărțirea de Ela.

Episodul 4 – Experiența războiului:

- Realitatea frontului estompează complet drama iubirii.
- Notează reacțiile fiziologice, frica, groaza → luciditate extremă în fața morții.

VI.1.3. Particularități de construcție a unui personaj – Ștefan Gheorghidiu (repere)

Contextul apariției

Romanul „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” a fost publicat în 1930 și ilustrează estetica modernismului, fiind un roman citadin, axat pe problematica intelectualului. De asemenea, este un roman psihologic, de analiză a vieții interioare, iar narațiunea la persoana I conturează caracterul subiectiv al textului și aduce în atenție dubla experiență: iubirea și războiul, care marchează existența protagonistului, tânărul Ștefan Gheorghidiu.

Prezentarea statutului social, moral, psihologic etc. al personajului ales

Ca și alte personaje masculine ale lui Camil Petrescu, Ștefan Gheorghidiu, personajul principal al romanului „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, este un inadaptat de tip superior care caută absolutul în iubire.

Ca statut social, Ștefan este student la Filozofie, sărac, dar mândru de poziția sa și de familia din care provine, în care tatăl se căsătorise din dragoste, fără să acorde atenție aspectelor materiale. El refuză adaptarea la lumea concretă, a existenței materiale și a afacerilor, iar din punct de vedere moral, este un om orgolios, inflexibil, care nu acceptă compromisurile. Psihologic, Gheorghidiu este o natură dilematică, un om de o sensibilitate și o luciditate ieșite din comun. Pentru el, lumea ideilor devine aspirația supremă, care îl împiedică să se conformeze și să accepte constrângerile și prejudecățile impuse de realitate.

Evidențierea unei trăsături a personajului ales prin două episoade/secvențe comentate

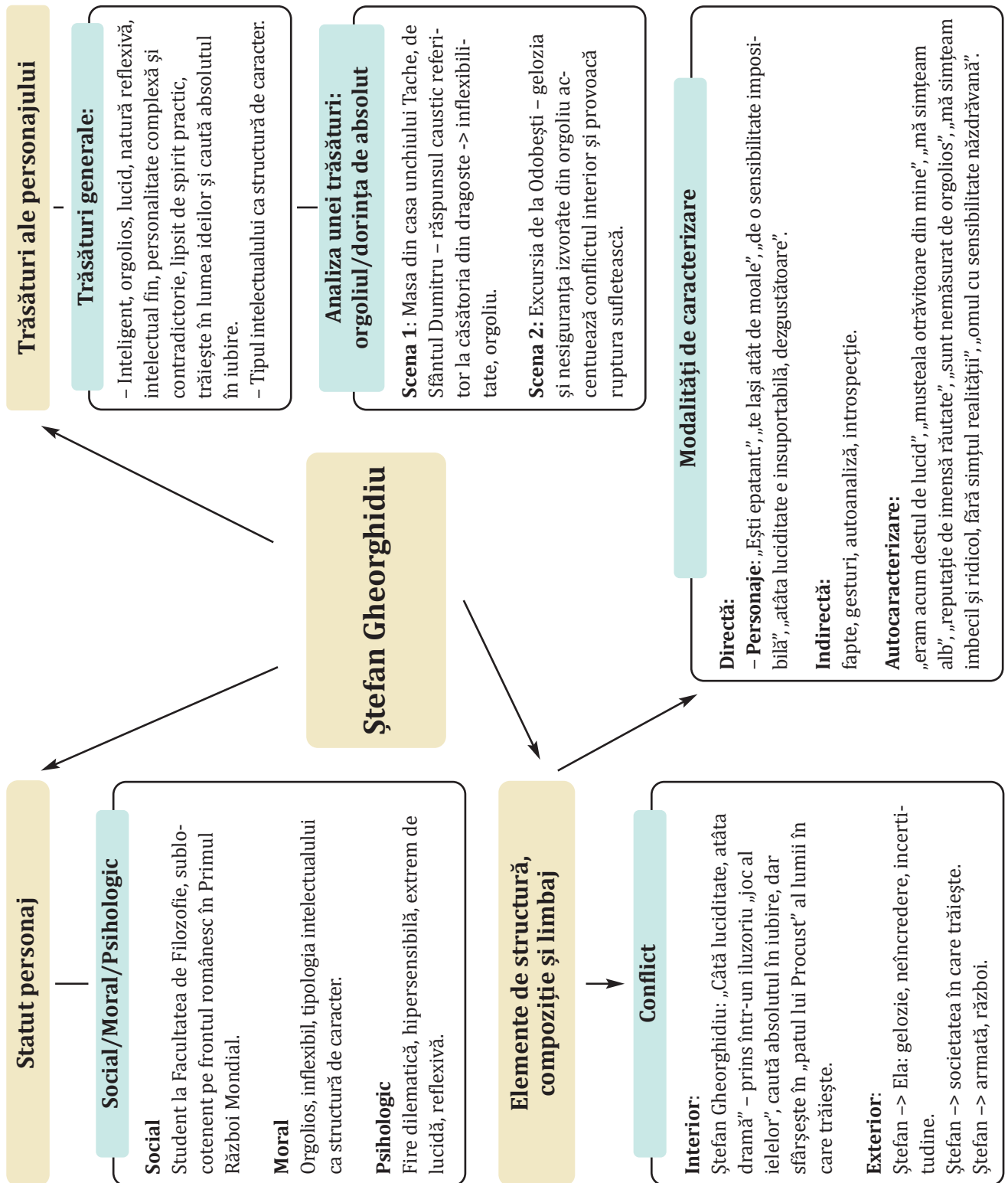
Pe tot parcursul romanului, personalitatea lui Gheorghidiu se construiește treptat, din propriile mărturisiri și din autoanaliza lucidă care constituie esența textului. Mai întâi iubirea, apoi războiul sunt cele două experiențe fundamentale care definesc și modelează caracterul personajului. Natură reflexivă și hipersensibilă, Gheorghidiu suferă din cauza nevoii de certitudine. Iubirea pentru Ela, izvorâtă, inițial, din orgoliu, este permanent pusă sub semnul întrebării.

Ilustrativă este, în acest sens, mărturisirea lui despre felul în care ajunge să o iubească: „Iubești întâi din milă, din îndatorire, din duioșie, iubești pentru că știi că asta o face fericită”. Orgoliul se îmbină cu autoanaliza lucidă, iar naratorul recunoaște cu sinceritate: „cred că acest orgoliu a constituit baza viitoarei mele iubiri”.

O secvență semnificativă pentru caracterul orgolios al personajului o reprezintă masa în familie din casa bătrânului unchi avar Tache. Spre surprinderea tuturor, Ștefan nu intră în jocul celor care menajau sensibilitatea bătrânului și răspunde caustic criticilor referitoare la căsătoria din dragoste, care-l vizau atât pe el, cât și pe tatăl său. Orgoliul și inflexibilitatea personajului ies la iveală în această scenă și definesc tăria de caracter și intransigența lui Gheorghidiu.

Însă, reacția lui are urmări neprevăzute, deoarece primește o parte suplimentară din moștenire, prilej pentru atacuri ale familiei și pentru intervenția Elei, care ia atitudine, văzând că Ștefan nu este interesat de aspectele materiale. Gestul Elei îi displace lui Gheorghidiu, uimit să descopere o latură a personalității femeii de care nu știuse: „Aș fi vrut-o mereu feminină, deasupra discuțiilor acestea vulgare, plâpândă și având nevoie să fie ea protejată, nu să intervină atât de energic, interesată”. Dezgustat și dezamăgit, el va ceda partea suplimentară din avere, dar începe să se izoleze de lumea meschină și materială în

VI.2. Schema mentală pentru personajul Ștefan Gheorghidiu

VI.2.1. Particularități de construcție a unui personaj – Ștefan Gheorghidiu (eseu)

Contextul apariției

Romanul „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” a fost publicat în 1930 și ilustrează estetica modernismului, fiind un roman citadin, axat pe problematica intelectualului. De asemenea, este un roman psihologic, de analiză a vieții interioare, iar narațiunea la persoana I conturează caracterul subiectiv al textului și aduce în atenție dubla experiență: iubirea și războiul, care marchează existența protagonistului, tânărul Ștefan Gheorghidiu.

Prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales

Cele două experiențe fundamentale trăite de personajul principal corespund celor două părți ale romanului și, totodată, enunță temele construcției narative. Ca și alte personaje masculine ale lui Camil Petrescu, Ștefan Gheorghidiu, personajul principal al romanului „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” este un inadaptat de tip superior care caută absolutul în iubire.

Ca statut social, Ștefan este student la Filozofie, sărac, dar mândru de poziția sa și de familia din care provine, în care tatăl se căsătorise din dragoste, fără să acorde atenție aspectelor materiale. El refuză adaptarea la lumea concretă, a existenței materiale și a afacerilor, iar din punct de vedere moral, este un om orgolios, inflexibil, care nu acceptă compromisurile. Psihologic, Gheorghidiu este o natură dilematică, un om de o sensibilitate și o luciditate ieșite din comun. Pentru el, lumea ideilor devine aspirația supremă, care îl împiedică să se conformeze și să accepte constrângerile și prejudecățile impuse de realitate. Tocmai această realitate, însă, va determina destrămarea cuplului pe care Gheorghidiu îl formează cu Ela, deși căsnicia lor, pornită din dragoste, părea să reziste în fața tuturor greutăților.

Evidențierea unei trăsături a personajului ales, prin două episoade/secvențe comentate

Pe tot parcursul romanului, personalitatea lui Gheorghidiu se construiește treptat, din propriile mărturisiri și din autoanaliza lucidă care constituie esența textului. Mai întâi iubirea, apoi războiul sunt cele două experiențe fundamentale care definesc și modelează caracterul personajului. Natură reflexivă și hipersensibilă, Gheorghidiu suferă din cauza nevoii de certitudine. Iubirea pentru Ela, izvorâtă, inițial, din orgoliu, este permanent pusă sub semnul întrebării. Ilustrativă este, în acest sens, mărturisirea lui despre felul în care ajunge să o iubească: „Iubești întâi din milă, din îndatorire, din duiosie, iubești pentru că știi că asta o face fericită”. Orgoliul se îmbină cu autoanaliza lucidă, iar naratorul recunoaște cu sinceritate: „cred că acest orgoliu a constituit baza viitoarei mele iubiri”.

Îndrăgostitul începe să sufere din gelozie atunci când moștenirea primită de la unchiul Tache deschide tinerei familii calea către o lume mondenă, preocupată de lux, petreceri și escapade. Noul stil de viață contravine principiilor lui Gheorghidiu, iar comportamentul Elei, interesată de chestiunile materiale și dornică de ieșiri și distracție, intră în totală contradicție cu idealul său de feminitate.

O secvență semnificativă pentru caracterul orgolios al personajului o reprezintă masa în familie din casa bătrânului unchi avar Tache. Spre surprinderea tuturor, Ștefan nu intră în jocul celor care menajau sensibilitatea bătrânului și răspunde caustic criticilor referitoare la căsătoria din dragoste, care-l vizau atât pe el, cât și pe tatăl său. Orgoliul și inflexibilitatea personajului ies la iveală în această scenă și definesc tăria de caracter și intransigența lui Gheorghidiu.

Însă reacția lui are urmări neprevăzute, deoarece primește o parte suplimentară din moștenire, prilej pentru atacuri ale familiei și pentru intervenția Elei, care ia atitudine, văzând că Ștefan nu este interesat

VI.4. Relația dintre personaje: Ștefan și Ela Gheorghidiu

VI.4.1. Schema sintetică – relația dintre personaje: Ștefan și Ela Gheorghidiu

Criteria	Ștefan Gheorghidiu	Ela	Relația dintre ei/Impactul asupra cuplului
Statut social	Student la Filosofie, sărac, provenit din familie cu valori morale	Studentă la Litere, frumoasă, cochetă, crescută modest	Diferențele sociale nu sunt problematice la început, dar ascensiunea socială ulterioară o atrage pe Ela spre lumea mondenă, ceea ce Ștefan respinge.
Profil moral	Orgolios, inflexibil, refuză compromisurile	Practică, adaptabilă, atrasă treptat de confort și mondenitate	Divergențele morale produc tensiuni: Ela se adaptează, Ștefan respinge lumea mondenă.
Profil psihologic	Intelectual lucid, reflexiv, analitic, sensibilitate excesivă	Emoțională, sociabilă, mai spontană, mai puțin introspectivă	Psihologia lui Ștefan (gelozie, dorința de absolut) deformează percepția asupra Elei.
Viziunea asupra iubirii	Absolută, exclusivistă („monoideism”)	Firească, afectuoasă, dar nu totalizantă	Incompatibilitate: Ștefan cere absolutul, Ela oferă iubire „normală”, ceea ce lui i se pare insuficient.
Atitudinea față de bani și succes	Disprețuiește materialismul.	Se interesează de moștenire, discuții economice.	Moștenirea devine punctul de ruptură: Ela e atrasă de viața mondenă, Ștefan se simte trădat.
Raportarea la societate	Inadaptat, retras, ironizează mediul monden	Se integrează ușor în societatea mondenă și o apreciază.	Lumea mondenă devine spațiul conflictului conjugal.
Evoluția sentimentelor	De la admirație → idealizare → gelozie → deziluzie → indiferență	De la iubire pasională → interes pentru noul mediu → distanțare față de Ștefan	Sentimentele nu evoluează în același ritm; apare ruptura interioară.
Comportament în cuplu	Analitic, hiperconștient,	Sociabilă, spontană, doritoare de	Diferențele comportamentale duc la conflicte permanente.

	neîncrezător, gelozie irațională	libertate socială	
Episoade-cheie	Trăiește crizele geloziei, se autoanalizează obsesiv.	Se comportă natural, dar interpretată greșit de Ștefan	– excursia de la Odobești (criza geloziei) – noaptea în care Ela lipsește – discuțiile despre moștenire
Impactul războiului	Își relativizează sentimentele, maturizare forțată.	Rămâne în lumea civilă, neschimbată în percepția lui Ștefan.	Războiul rupe definitiv atașamentul lui Ștefan față de Ela.
Finalul relației	Detașare, renunțare: „îi las tot trecutul”	Nu este prezentată direct; apare doar prin reacțiile lui Ștefan.	Despărțire definitivă; incompatibilitate structurală

VI.5. Schema mentală pentru relația dintre personaje: Ștefan Gheorghidiu și Ela Gheorghidiu

